

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Dissertationem Moralem De Norma Actionum Humanarum
Indultu Facultatis Inclytae Philosophicae In Celeberrima
Academia Lipsiensi die VII. Maii Ann. MDCXCIIIX. H. L. Q.
C. sub Praesidio Dn. M. Joh. ...**

Lipsiae, 1698

§. X

urn:nbn:de:bsz:31-102642

§. X.

Justitia dicitur vel de actionibus, vel de rebus. Justitia actio-
num in sequenti §. definitur. Hic autem quid altera justitia sit,
explicandum venit. Definitur ea communiter à Moralistis cum
Aristotele per habitum, quoad agendum justa homines sunt idonei, &
ex quo justa agunt voluntq. Sed vitio obscuritatis definitio hæc
 laborat, cum paronymon definiti ipsam definitionem ingrediatur.
 Sanè enim qui, quid justitia sit, quærit, ignorat etiam, quid justii
 vox significet. Melior ergò longè ea, quam *Pufendorfius d. Offic.*
H. & C. L. I. C. II. §. 12. tradit, quæ & habetur in *pr. J. d. I. & I.*
 cum nempe definitur justitia, quòd sit *constans & perpetua voluntas,*
suum cuique tribuendi. Cùm *voluntas* dicitur, non *actualem* intel-
 lectam volumus, sed *habitualem*, seu habitum animi rectè volentis.
 Ut igitur quis justè dicatur agere, requiritur, ut id, quod agit, ve-
 lit; secus ergo, si per errorem quis benè faciat; Uti enim errantis
 nulla voluntas seu electio & consensus est, ita nec talis actio justa
 meretur dici. Neque verò habitus quicunque voluntatis sufficit,
 sed *constans* requiritur, h. e. qui sibi constat ex recto intellectus ju-
 dicio; quo indigitatur, actiones ex proære si seu proposito, & in-
 tentione recta fieri debere. Unde qui alteri injuriandi animo pa-
 nem porrigit, injustè facit, quamvis cum alter acceptet. *Voluntas*
perpetua desideratur, seu firma & stabilis; vaga enim illa & ambu-
 latoria justè faciendi voluntas, neutiquam justum virum facit.
Materia seu *Objectum* hujus habitus est, ut ex eo quis *suum alteri*
tribuat; ubi per *ro suum* intelligitur, quicquid alteri debetur; Et
 hinc triplicia hominis justii officia: ut (1.) suum tribuat DEO, rectè
 de Eo sentiendo, & sincerè eundem colendo. (2.) *Sibi ipsi*, castè se
 gerendo, animumqve virtutibus atque scientiis excolendo. (3.) *Proxi-*
mo, tribuendo ipsi, quicquid ei debetur, sive ex *J. N.*; sive *Genti-*
tium, sive *Civili*. Cùm autem absoluta stabilitas seu constantia in-
 hominem ob imbecillitatem ejus non cadat, hinc sufficit ad hoc, ut
 quis denominetur justus, si efficaciter & omni contentione animi
 intendat actiones justas; si efficiendis iis, quantum potest, operam
 navet, utut quandoqve ex infirmitate humana injustè agat; quem-
 admodùm vicissim injustus quandoqve justè agit, non amore

C

virtu-

virtutis, & ut incumbenti obligationi satisficiat, sed metu pœnæ, quam lex transgressoribus minatur.

§. XI.

Justitia actionum præter congruentiam cum lege, in qua earum bonitas consistit, involvit *relationem ad personas*, ad quas illæ applicantur.

§. XII.

Notissima justitiæ divisio est in *universalem & particularem*, quam non uno modo explicant. Communiter *justitiam universalem* cum Aristot. dicunt *exercitium omnium virtutum*, cum nimirum homo secundum leges virtutibus incumbat, cum in finem, ut bene ac feliciter cum aliis vivatur, & *Respublica sit beata*. Vid. *Eth. 3.* *Particularem* autem *justitiam* dicunt eam, quæ versatur circa bona externa, seu dicunt *virtutem moralem*, quæ quis aequalitatem servat inter plus & minus in iis, quæ alteri in societate civili tribuenda vel irroganda. v. *Struv. Jurispr. Rom. Germ. L. I. T. 1. aph. 15.* Queritur, an hæc divisio se rectè habeat? R. Neg. Nam (1.) non est rei ipsius, sed magis conceptuum & notionum, (2.) & universalis versatur circa bona externa, adeoq; hæc vera divisio non est, cum unum membrum dividens alterum sub se comprehendat. Hinc si vehimus, quod res est, explicare, assumenda divisio *Pufendorfii*. Scilicet pro diversitate debiti, diversa est justitia; quæ circa debitum naturale imperfectum occupatur, est *Justitia universalis*; quæ autem circa debitum perfectum est *particularis*. Hinc etiam universalis versatur circa res in commercium non venientes, & non spectatur, an, quod præstatur, præcisè æquale sit causæ, ob quam debetur. Particularis autem versatur circa res in commercium venientes, & ubi perfectum quis habet jus.

§. XIII.

Hoc Jus autem vel descendit *ex pacto* expressè, vel tacitè inter membra & societatem inito; vel *aliunde*. Ibi observatur *Justitia distributiva*, sub cujus objectum imprimis cadunt honores & onera. Quando enim quis societati adjungitur, ipse paciscitur quasi cum societate, ut sibi pro modo operarum, quas societati præstiturus est, & onerum, quæ esset laturus, commoda etiam atque honores
distributi-